

LITURGIČNI PROSTOR

Vsi smo iskreno veseli, da se toliko obnavljajo naše cerkve in njihova oprema. Prenovitev zahtevajo stvari same, ker se obrabijo in začno razpadati, še bolj pa zahteva obnovo liturgična potreba, da bo prostor skladen z življenjem in čustvovanjem občestva, ki se bolj ali manj spreminja. Pri obnavljanju, ohranjanju ali odstranjevanju moramo imeti jasna načela, da ne bomo več škodili kot koristili.

Potrebno je, da najprej poudarimo, koliko škode napravi tisti pravi diletantizem, ko se dela brez potrebnega strokovnega znanja, posvetovanja in dolgega premišljevanja. Spoštujemo delo svojih prednikov, u njem je njihova vera, žrtev in ljubezan. Koliko lepega je bilo uničenega, zavrženega, prodanega v tujino, ker ni bilo nikogar, ki bi pravočasno ocenil religiozno, umetniško ali zgodovinsko vrednost. Konec prejšnjega stoljeta se pri nas skoraj sme imenovati obdobje uničevanja.

Varovati se moramo tudi provizoričnih in nagih rešitev, želje po cenenosti in čim hitrejši prenovitvi. V tem se je največ grešilo pri nameščanju električne razsvetljave, nabavljanju novih kipov, posebno »lurških«, postavljanju novih lesenih predmetov npr. spovednic, ki jih lahko naredi vsak mizar itd. Tako delo ne kaže potrebnega dostojanstva, resnosti in svetosti liturgičnega kraja. Kar je primerno za zabavni prostor, za enkratno uporabo, za kakšne posebne okoliščine, ni primerno za stalno namestitev v cerkvi. Prepotujmo vso Jugoslavijo, prav v Makedonijo ali Črno goro, povsod bomo našli polno te navlake, tudi po katedralah.

Pri ureditvi liturgičnega prostora moramo gledati najprej na svetost, ker Bog je svet in mi moramo biti sveto ljudstvo. Pri ogledovanju npr. nekaterih renesančnih umetnin po tujih cerkvah se človek nemore obraniti vtisa, da je to popola posvetnost pod plaščem religioznosti. Kdor hoče opremiti Kristusov prostor, mora tudi s Kristusom živeti, meseni in posvetni človek pa bo vedno ustvarjal posvetno, naj bo potem ime takšno ali drugačno.

Prav tako moramo gledati na pristnost in zlahtnost vsega prostora in inventarija, nič ponarejenega in mehničnega naj nima tu svojega mesta. Koliko je navlake in koliko je še nanovo prinašajo v napačni vnemi duhovniki ali verniki! Papirnati venci, sadreni kipci, papirnate slike itd. ne govore o iskrenosti.

nosti in resnosti vere, dostojanstvu bogoslužnega prostora in svetih obredov, ki se tu vrše.

Tretje načelo za lepo urejen in opremljen liturgični prostor bodi jasnost in preprostost. Hvalnica krščanskega srca je Magnifikat, naša vera je vera preprostih in ponižnih duš. Krščanski liturgični prostor ne prenese zmaličenosti, pretirane iskarnosti in originalnosti za vsako ceno, ker je izraz neustljenih in bolehnih duš. Krščanstvo ljubi umetnost, sprejema vse sloge in smeri, tada zahteva dostojanstvo in razumljivost.

Sodobno občutje zahteva za liturgični prostor tudi enotnost, ker naša vera je občestvena, vsi smo eno v Kristusu. Prostor razbijajo ne samo njegova neenotna oblika in oprema, ampak predvsem tista nepotrebna navlaka, ki je še vedno polno po naših cerkvah. Samo nekaj naj naštejemo: prapori in razni križi, ki so zataknjeni v klopi; v vsakem kotu je kakšen kip, klečalnik in kup ovetja; napačna razsvetljava prostor razbija; nerodno postavljene klopi; razvrstitev križevega pota in raznih slik po stenah; nerodno urejena slavnostna ukrasitev. Če ne moremo zlaka popraviti arhitekture, vsaj neurejeno opremo lahko bolje razvrstimo, navlako pa pospravimo ali za zmeraj odstranimo.

Ponovimo še glavno misel, da bodi liturgični prostor prijetni dom vernega občestva, prostor veselega darovanja Bogu, sprejemanja njegove besede in milosti, simbol čistih in iskrenih src. Zato so važne tudi barve, svetloba, okna, celotni navdih. Prideš v cerkev in imaš občutek plesnobe, zanemarjenosti in umirenja; drugje pa te vse dviga, navdušuje in utruje v tvoji predanosti Bogu in Cerkvi. V prostoru bereš iz duše župnika in njegovoega občestva.

Če bi prišel tujec, nevednež, v naše cerkve, kakšen vtis bi dobil? Mislim, da bi dobil občutek mnogoboštva, ko bi videl po naši oltarjih toliko kipov in slik, ko bi videl toliko različnih in poudarjenih oltarjev po vseh delih cerkve itd. Morda bi tudi mislil, da je vsaka cerkev posvečenega drugemu božanstvu, kajti tu je na najvišjem mestu kakšen mož, tam žena, drugje spet krilatec. Ali bi spoznal iz samega opazovanja, kaj je bistveno, kaj važno in kaj postransko. Težko! Naša sedanja oprema cerkva, je z liturgičnega ozira gotovo precej neprimerno bohotna, neurejena in pretirana. Kar je žlahtno in pomembno, je vsekakor treba ohraniti, kar pa nima cene, pa bi bilo treba čim prej pospraviti, s tem bi naše cerkve veliko pridobile. Nova ureditev prostora in opreme pa bi naj bila takšna:

1. Dominirati mora oltar! Prostrano in optično! Krščanstvo je iz Kristusove daritve, krščanstvo življenje je stalno darovanje, živi pa iz evharistične daritve. To nam mora govoriti oltar. Očiten pa bodi le en oltar, daritev je le ena. Pa pravi oltar, ki je v bistvu preprosta miza. Vsa oprema in okras mora biti temu podrejena.

2. Očiten mora biti križ, spomin in simbol Gospoda! Križ ni okras, ni lahkotna igračka, ampak izpoved vere, klic za življenje in opora za življenjsko popotvanje. Naši majhni križki tu in tam in na vseh kotih so pač premalo zgovorni.

3. Evharistija je v prvi vrsti kruh življenja. Gospod je stalno govoril o kruhu življenja. Saj je evharistije tudi Bog med nami, saj je tu Srce božjega prijatelja, ki nas razume in krepi, toda prvenstveno je kruh. Naši tabermaklji in obhajilne mize morajo biti zelo zgovorne, sedanje ograje so pač ograje.

4. Živimo v dobi besede, velike, glasne, resnične ali tudi neresnične. Nobena človeška beseda se ne da primerjati z Božjo, ki se glasi v naši liturgiji in ob njej. Božja beseda ima v liturgijah z evharistijo enako pomembno mesto. Mesto Božje besede mora biti v cerkvi očitno, poudarjeno, sv. pismo pa spada tja: na vidno in tudi uporabno mesto. Marskije podirajo baročne prižnice, češ da niso praktične, samo bati se je, da bi namesto njih dali še manj.

5. Nikjer še nisem videl izvedeno, kar bi tako srčno želel, da bi bil cerkvi spomin in opomin na vsakega izmed 7 zakramentov. To so vreli milosti, pa tudi potokazi življenja. Posebno družinski zakramet, sv. zakon, bi zaslužil posebej kakšno opozorilo.

6. Živimo v marijanski dobi, v vseh ozirih: Marija je v spredju dogmatičnih definicij, novih praznikov, javne in ljudske pobožnosti, privatnih razodetij in učenja cerkve. V neki cerkvi sem naštel 22 Marijinih podob, bolje pa bi bilo: le ena, pa na pravem kraju in zares primerna, čim bliže oltarja.

7. Naši križevi poti so pač preveiki, to je le pobožnost poleg drugih. Naše tumba so nerodne in preveč mrliške, premalo nadnaravno spodbudne. Krščanstvo je po svojem bistvu dobrodušno, vsak dar je simbol daritve, to bi morale govoriti tudi puščice. Primerno bi bilo tudi, da bi vsaka cerkev imela sliko sv. očeta in domašega škofa, z njim smo v nadnaravni

in naravni zvesi, naj bo vidna. To so razni manjši predmeti cerkvenega prostora, tudi ti imajo svojo govorico, svojo privlačnost ali odbojnost.

8. Okras cerkve, naj bo stalen naj bo priložnosten, naj bo iz živih rož ali simbolov, zaves ali česar koli, naj bo primeren prostoru, opremi, prazniku, zmožnosti občestva, le tako bo služil svojemu namenu.

Vesenjak

VIDICI

UZ NOVI »KATOLIČKI KATEKIZAM«

Vrlo smo zahvalni prevodiocu Dr fra Ignaciju Gavranu i izdavaču Profesorskom zboru franjevačke teologije u Sarajevu što smo poslije tolikih naroda i mi dobili tiskan prijevod već znamenitog njemačkog »Katoličkog katekizma«.

Poznato je da ovaj katekizam plod dugog i strpljivog rada stručnjaka, kojima je taj posao povjeren od konferencije njemačkih biskupa. Po općem se je priznanju »Katolički katekizam« približio idealu savremenih katehetskih, biblijskih, liturgijskih, pastoralnih i teoloških nastojanja. Priznati dogmatičar i liturgičar o. Ciprijn Vagaggini OSB govoreći u pastoralnom dijelu svoje knjige »Il senso teologico della liturgia« (Roma 1958) o vezama liturgije i kateheze iznosi na nekoliko stranica (689—693) prednosti ovog katekizma. Ne samo da su ovdje istaknute one vjerske istine koje tvore temelj liturgije, nego je to i učinjeno na način kako čini liturgija: Krist nas, uvijek prisutan, posvećuje, uči i vodi po svojoj Crkvi. Stoga je sav katekizam prožet navodima iz Sv. pisma i liturgije, ne kao dodatkom već zaista prožet biblijom i liturgijom.

Sastavljači su već u rasporedu odstupili od običajne sheme. Iza 3 uvodne kateheze (O veličini našeg poziva i o našoj zadaći na zemlji, Crkva je čuvarica i učiteljica naše vjere, Vesela vijest o kraljevstvu Božjem) dolazi 1. dio: O Bogu i našem otkupljenju, a zatim odmah u 2. dijelu: O Crkvi i o sakramentima. Poslije tog najdužeg dijela slijedi 3. dio: O životu prema Božjim zapovijedima, a na koncu kratki 4. dio: O posljednjim stvarima. U dodatku je kršćanski dnevni raspored, pravila za život i molitve.

Osobita je vrijednost ovog katekizma što na koncu svake kateheze i to u najužoj vezi s njome dolaze upute, pitanja i poticaji pod ovim i sličnim naslovima: Promisli, Za moj život, Riječ Božja, Iz života Crkve, Zadaće. Tu je zažeto sve što je »radna škola« iznosila zadnjih decenija na katehetskom polju. Ima tu pitanja i zadaća s kojima će se potruditi ne samo učenici, ali će svatko priznati da je time pokazan put kako se vjera prenosi ne samo u pamet već i u srce i život. Uz to je osobitost ove knjige što je